

naast hem, maar niet met hem, voort te sleepeu, totdat zij er bijna onder bezweek. En toen eindelijk haar einde naderde, toen de dokter hem schreef dat zij steeds verminderde, toen was het zijn plicht geweest tot haar te gaan en te trachten nog eenig licht voor haar in die laatste donkere dagen te ontsteken; *hij had het niet gedaan*. Hij had haar alleen gelaten, altijd alleen, hij had niet aan haar gedacht, hij amuseerde zich tot op het oogenblik dat het telegram hem aan haar sterfbed had geroepen. In alles was hij te kort geschoten, hij voelde het nu, hij was de schuld van alles, ook van haar afdwaling, ook van de bitterheid waarmee zij eindelijk gestorven was zonder een afscheidswoord, voor zoover hij wist zonder een zachtere aandoening, zwijgend in haar trots en haar smart. Het hamerde in zijn hoofd, duizend kleinigheden uit vroeger dagen kwamen hem voor den geest, nietige, onbeduidende voorvallen die hij lang vergeten waande, verschenen hem thans in een ander licht en alles stapelde zich op, hooger en hooger, tot een berg van schuldbesef waaronder hij zich als begraven voelde. Hoe lang hij daar gezeten had met het hoofd in de handen en starend voor zich uit, wist hij zelf niet, plotseling schrikte hij op door een zacht kloppen op zijn schouder. Het was de non, zij was onhoorbaar binnen gekomen en had hem moeten aanraken om zijn aandacht op haar te vestigen. Zij stond daar met hetzelfde onbewegelijke gezicht en de neergeslagen oogen. Hij keek haar vragend aan.

„Zoo meteen wordt de kist gebracht,” zei zij zacht. „De dokter heeft bevolen die dadelijk te sluiten. Wilt u mevrouw ook nog voor het laatst zien.”

Het duurde een paar seconden eer hij den zin harer woorden begreep en in zich op kon nemen. Toen schudde hij haastig, driftig het hoofd. Hij dacht aan dat akelig verwrongen gezicht, aan die onbeschrijfelijk smartelijke uitdrukking van lijden en hij durfde niet...

Somber was de lucht en steeds pakten de wolken zich donkerder te samen, De bergen en bosschen die in het Schwarzwald zelfs bij den heldersten zonneschijn een donkere tint hebben, schenen thans in een loodgrijsen mantel gehuld, de Aprilmaand toonde weer dat zij evengoed over wolken, regen en tranen als over zonnestrallen en bloesems te beschikken heeft. Langzaam reed een kleine stoet den bergweg op naar het kerkhof van Badenweiler. Het was nog betrekkelijk vroeg in den morgen, slechts enkele arbeiders kwamen den lijkstoet tegen, zij bleven eerbiedig staan en ontblootten zich het hoofd totdat die voorbij was. Toen de lijkkoets en het volgrijtuig voor het hek van het kerkhof stilstonden, begon er een dichte stofregen neer te vallen, die de zwarte kleeren der dragers als met duizende kleine speldenknoppen bezaaide. De beide heeren die de doode de laatste eer bewezen, sloegen onwillekeurig de kragen hunner jassen op en toen de kist in de groeve werd neergelaten en zij den hoed afnamen, huiverden zij. Jules van Hagen keek gedachteloos toe terwijl de weinige formaliteiten, aan de begrafenis verbonden, verricht werden, de stofregen werd al dichter en hulde alles in een nevel. Men nam het vochtige zwarte